

WA = WANDA? HOE WAARDERENDE PRAKTIJKANALYSE EEN MEERWAARDE IS VOOR KINDEROPVANG

Vicky CAUWELS, Karolien FREDERICKX, Brecht DE SCHEPPER en Katrien VAN LAERE¹

Een mama komt met haar zoon binnen in een leefgroep van het kinderdagverblijf en ziet Joris² staan. Ze draait ze zich plots om en gaat weg. Na een kwartier komt mama opnieuw binnen om haar kind naar de leefgroep te brengen. Joris wil een gesprek aangaan met de moeder, maar de situatie overdondert hem zo dat hij niet kan. Joris voelt zich ongemakkelijk en durft hier niet met collega's over te spreken. Dit moment blijft de komende weken door zijn hoofd spoken.

Als er geen standaardoplossingen zijn...

Er zijn talrijke momenten waarop we niet goed weten hoe we moeten reageren. Wanneer zich dergelijke situaties voordoen, hebben we vaak de neiging om direct met een oplossing of een conclusie voor de dag te komen. Zo ontwikkelen we allerhande standaardprocedures. Wat doen we in situatie A? Hoe reageren we op situatie B?

---

1 Vicky Cauwels, Karolien Frederickx en Brecht De Schepper zijn verbonden aan de Arteveldehogeschool te Gent en Katrien Van Laere werkt voor VBJK, Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen. Contact: katrien.van.laere@vbjk.be.

2 Fictieve naam.

Toch hebben we niet altijd goede ‘antwoorden’ of ‘oplossingen’ voorhanden. We kunnen onze collega’s raadplegen, we kunnen een artikel zoeken over mannen in de kinderopvang of via een vorming onze communicatievaardigheden aanscherpen. Hoewel dit onderzoekswerk zeker zinvol is, volstaat deze input niet altijd. Dat komt omdat al onze ervaringen plaatsvinden in een specifieke context: op een specifieke plaats, op een bepaald tijdstip, met bepaalde betrokkenen die samen een eigen historiek hebben. Bijgevolg hebben we niet zomaar een receptenboek dat ons zal ondersteunen in het ‘aanpakken’ van een situatie. Je kan ervoor kiezen om een situatie als deze voorbij te laten gaan en te hopen dat de situatie verbetert. In sommige contexten zal dit inderdaad een goede aanpak zijn. In andere contexten zal je zo onbewust schade berokkenen aan de interacties tussen kinderen, ouders en begeleiders.

Hoe kan je een dergelijke situatie nu benutten als een leermoment? Enerzijds om de kwaliteit van de opvang voor deze kinderen en ouders te verbeteren, anderzijds om zelf nieuwe professionele inzichten te verwerven en te groeien als professional en als organisatie. In dit artikel presenteren we een aanpak voor teams en leergroepen om betekenisvolle momenten te transformeren naar leermomenten. WANDA is een methodiek, die ontwikkeld werd voor begeleiders, onthaalouders en studenten in de kinderopvangsector, maar deze kan ook gebruikt worden in elke cliëntgeoriënteerde werk- en leercontext.

Het WANDA-project

In 2010 startten de Arteveldehogeschool en VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen) met een transnationaal ESF-project (Europees Sociaal Fonds) om een nieuwe onderzoeksmethodiek voor de kinderopvang te ontwikkelen.

Het acroniem WANDA staat voor Waarderen, ANalyseren en DAden. De bestaande Franse traditie ‘analyse de pratiques’ werd ‘hertaald’ naar een Vlaamse context en werd verrijkt met inzichten van Appreciative Inquiry (‘waarderend onderzoek’). We spreken daarom over ‘waarderende praktijkenanalyse’. De WANDA-methodiek is het resultaat van een intensief leertraject waarbij 12 voorzieningen in de kinderopvang (diensten voor onthaalouders, buitenschoolse opvang, kinderdagverblijven) en 7 opleidingsinstituten (begeleider in de kinderopvang en bachelor pedagogie van het jonge kind) betrokken waren.

Kinderopvang: een sector in evolutie

In het WANDA-project zijn we op zoek gegaan naar een manier van leren die specifiek aansluit bij de huidige noden van de kinderopvang. De kinderopvang is een sector die in stroomversnelling evolueert. Tegen 2020 komen er veel meer plaatsen, zodat elk kind en zijn of haar familie recht heeft op een plaats in de kinderopvang (Vlaamse Regering, 2012). Daarnaast krijgt de kwaliteit van de kinderopvang meer en meer aandacht van het Vlaams beleid. Recent heeft de Vlaamse regering onder impuls van Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen decretaal vastgelegd dat kinderopvang niet alleen een economische functie (arbeid en gezin combineren), maar ook een sociale en pedagogische functie invult (Vandeurzen, 2010; Vlaamse Regering, 2012). Hierbij zorgt de pedagogische functie ervoor dat kinderen respectvol leren omgaan met diversiteit. Deze functie vloeit voort uit haar complementariteit aan de ouderlijke opvoeding en haar opvoedingsondersteunende waarde. De sociale functie is belangrijk omdat kinderopvang via maatschappelijke integratie en het tegengaan van uitsluitingsmechanismen kan bijdragen tot een rechtvaardige samenleving (Vandeurzen, 2010, p. 3).

Kortom, waar vroeger de focus lag op het voorzien van zoveel mogelijk kindplaatsen, zodat ouders en voornamelijk moeders kunnen tewerkgesteld worden, krijgt de kinderopvang meer en meer een sociaalpedagogisch profiel. In de huidige zoektocht naar dit nieuw profiel, volstaat de oude technisch-verzorgende invulling van het beroep van 'kinderverzorg(st)er' en 'onthaalouder' niet meer (Peeters, 2008). De toenemende diversiteit in de samenleving (socio-economisch, etnisch-cultureel, gezinsamenstelling, enzovoort.) vraagt om medewerkers die hun handelen en hun visie niet als absoluut geldend zien. De praktijk is een ontmoeting en onderhandeling tussen mensen met verschillende visies, waarden en normen. Professioneel handelen is bijgevolg waardegebonden en vertrekt vanuit concepten als persoonlijke betrokkenheid, waardering, aandacht, integriteit, loyale samenwerking en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef (Peeters, 2008).

Daarom heeft de kinderopvang nood aan reflectieve praktijkmedewerkers (reflective practitioners). Praktijkmedewerkers die als 'onderzoekers' de veronderstellingen en evidenties waarin men functioneert in vraag durven stellen in functie van het verbeteren van de kwaliteit van de opvang voor elk kind, zijn of haar familie en de lokale samenleving. Door kritische reflectie ontwikkelt men nieuwe pedagogische praktijken die beantwoorden aan de noden van een specifieke maatschappelijke context (Children in Europe, 2012; DECET & ISSA, 2011).

De verdere professionalisering van de sector is een belangrijke pijler in dit evoluerend kwaliteitsbeleid. Internationaal onderzoek wijst immers op het belang van goed opgeleid en goed betaald personeel om de kwaliteit van kinderopvang te waarborgen. Ook dient het personeel meer maatschappelijke waardering te krijgen (Children in Europe, 2012; Oberhuemer, 2005; Unicef Innocenti Research Centre, 2008). Hier

knelt nu juist het schoentje in Vlaanderen en in vele Europese landen. In de Vlaamse kinderopvang zijn heel wat kortgeschoolden en doelgroepmedewerkers actief. Naar schatting de helft van de begeleiders en onthaalouders in de Vlaamse kinderopvang heeft geen diploma om met kinderen en hun families te werken.

Het nieuwe decreet biedt een antwoord op deze uitdaging en voorziet dat alle medewerkers in de toekomst over een kwalificatie zullen beschikken (Vlaamse Regering, 2012). Verhogen van de kwalificaties van de medewerkers en voorzien van goede arbeidsomstandigheden is echter niet voldoende. Het CoRe onderzoek, een recent onderzoek in opdracht van de Europese Commissie, toont aan dat kwaliteit niet simpelweg de som is van 'competente' praktijkmedewerkers. Professionalisering wordt immers vaak geassocieerd met het verhogen van individuele competenties en kwalificaties van praktijkmedewerkers. Kwaliteitsvolle kinderopvang is echter het resultaat van een 'competent systeem' waarin de (nationale, regionale en lokale) overheid en het beleid van voorzieningen en opleidingsinstituten de condities creëren, zodat medewerkers geprikkeld worden om hun sociaalpedagogische praktijk continue te innoveren. Ook dient men te investeren in een beleid van levenslang professioneel leren (Urban, Vandenbroeck, Peeters, Lazzari, & Van Laere, 2011).

“**Professionalisering wordt vaak geassocieerd met het verhogen van individuele competenties en kwalificaties van praktijkmedewerkers. Kwaliteitsvolle kinderopvang is echter het resultaat van een competent systeem.**”

Het recente decreet verwacht dat alle organisatoren van kinderopvang investeren in peda-

gogische ondersteuning voor de medewerkers (Vlaamse Regering, 2012). Deze rol zal in de toekomst ingevuld worden door de afgestudeerden van de nieuwe bachelor opleiding 'pedagogie van het jonge kind'; kortweg 'pedagogische coachen' genoemd. Onder impuls van een pedagogisch coach worden begeleiders en onthaalouders gestimuleerd om hun praktijk te onderzoeken. Volgens het CoRe onderzoek is het zinvol dat de pedagogisch coach hiervoor onderzoeks- en reflectiemethodieken hanteert die gericht zijn op leren in groep (Urban, et al., 2011). Zo werkt het kinderopvangteam (zowel kortgeschoolde als hooggeschoolde medewerkers) samen aan hun competentieverhoging en ook aan de kwaliteitsverhoging van de opvang (Van Keulen & Del Barrio Saiz, 2010).

Waarderende praktijkanalyse

Je eigen pedagogische praktijk onderzoeken en samen reflecteren, hoe doe je dat concreet? Teams van kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang en leergroepen van onthaalouders zitten ongeveer zeswekelijks samen voor een WANDA-sessie. Deze duurt anderhalf tot twee uur en doorloopt vijf verschillende fasen.

In eerste instantie brengt een deelnemer een situatie aan die hem of haar op één of andere manier raakte. Dat kan een onverwachte gebeurtenis zijn, iets dat hem of haar positief verwonderde, iets waardoor men aangedaan was of zelfs gechoqueerd is. Kortom, er is een soort 'bijzonderheid' die vraagt om verder onderzocht te worden. Daarna kiest de groep uit al deze situaties één situatie die voor iedereen interessant kan zijn: dat is de casus. Vervolgens worden de gedachten, emoties en indrukken in verband met die ene casus ontleed. De groep probeert ze te herleiden tot mogelijke acties waar zowel de inbrenger, het team als de organisatie iets aan kunnen hebben. De groep wordt begeleid door

een pedagogisch coach, verantwoordelijke, docent of leerkracht. In dit project noemen we hen de analysebegeleiders.

Alvorens specifieke accenten van deze methodiek te belichten, gaan we in op de benaderingen die dit project geïnspireerd hebben.

Inspiratiebronnen

Het WANDA project baseerde zich op twee benaderingen: 'analyse de pratiques' en 'appreciative inquiry'.

Analyse de pratiques ontstond in de jaren '60 in Frankrijk onder impuls van Michael Balint. Deze Engels-Hongaarse psychoanalyticus analyseerde met een groep artsen hun manier van werken. Deze manier van werken vond later zijn weg naar de ruimere sociale sector en werd meer vanuit een systeemtheoretische invalshoek ingevuld. In Frankrijk werken veel professionals (groepen van collega's, studentengroepen...) in de kinderopvang en andere sociale werkvelden met deze werkwijze. Voor velen blijkt het op de werkvloer een enorme aanwinst: de sfeer op de werkvloer verbetert, mensen voelen zich gesteund en gewaardeerd in hun job.

ESSSE (Ecole de Service Social du Sud Est) uit Lyon introduceerde het WANDA-team in de werkwijze en de leereffecten van deze Franse methodiek. Analyse de pratiques is niet zomaar een begeleidingsinstrument: de opleiding van de éducateur de jeunes enfants ademt als het ware analyse de pratiques: verschillende vormen van 'analyse de pratiques' krijgen evenveel aandacht als de traditionele onderwijsvakken, waarbij kennis van docent op de student wordt overgedragen. 'Analyse de pratiques' verbindt continue de persoon van de student met de praktijk en de theorie door kritische reflectie in groep.

Appreciative inquiry werd midden de jaren '80 in de VS ontwikkeld door David Cooperrider en Srivasva. Zij stelden vast dat de focus op succeservaringen meer oplevert en sneller tot effectieve veranderingen leidt dan probleemgerichte strategieën. Letterlijk betekent Appreciative Inquiry trouwens 'waardierend onderzoeken'. Het vertrekt vanuit de kracht die in mensen en in organisaties aanwezig is. De verkenningstocht naar positieve verhalen brengt verandering op gang.

Waarderende praktijkanalyse heeft als doel om professionals en studenten te ondersteunen in het observeren met respect en waardering voor kinderen, ouders, collega's, buurt en samenleving. Men leert bewust kijken tegen de maatschappelijke conventies in. Deelnemers van een leefgroep vragen zich af: "Beschrijven we wat we zien of dat wat we willen zien?" (Sellenet, 2004). Wanneer men in bepaalde situaties in de praktijk geen uitweg vindt of wanneer men het gevoel heeft in een impasse te zitten in relatie met een bepaald kind, ouder of collega, is het aangewezen om onze blik te ontmantelen. Door de besprekingen in groep worden andere manieren van kijken en andere perspectieven binnengebracht. Zo tracht de groep openheid te creëren tot verandering.

Joris heeft dit betekenisvol moment enkele weken later aangekaart in een WANDA-sessie. Zijn collega's zijn verrast door deze situatie en beslissen als groep om zijn situatie uit te spitten. In het begin van de sessie vertelt Joris over zijn ervaring en spreekt vaak in termen als 'omdat ik een mannelijke begeleider ben, is moeder geschrokken en direct weggegaan.' Hij wist zich geen houding aan te nemen tegenover moeder en tracht elk contact met haar te mijden door de contacten over te laten aan zijn vrouwelijke collega's. De collega's van Joris stellen hem een heleboel vragen over wat er juist gebeurde, wie erbij aanwezig was en wat hij toen dacht en

voelde. De analysebegeleider polst naar wat Joris graag wil bereiken. Hij geeft aan dat hij zich graag meer comfortabel wil voelen om in vergelijkbare situaties te communiceren met ouders.

Kijken door verschillende brillen

De meeste WANDA-sessies starten op deze manier. De deelnemers onderzoeken wat er speelt. Percepties, (tegengestelde) ideeën en emoties worden in een chaotische samenhang gebracht. Onder impuls van de analysebegeleider stelt de groep open, niet interpretatieve vragen, om zo de context te verhelderen. Je zou het kunnen vergelijken met een theatervoorstelling. Er wordt niet enkel gekeken naar de interactie tussen enkele hoofdrolspelers onder het grote spotlicht, maar men tracht de hele theaterscène in kaart te brengen om meer inzicht te krijgen in wat zich precies afspeelt in het spotlicht. Dit is de fase die verhoudingsgewijs het meeste tijd vraagt: hoe meer een situatie gecontextualiseerd wordt, hoe meer de groep mogelijke betekenissen en uiteindelijk mogelijke acties kan ontwikkelen. Op het einde van deze fase vraagt de analysebegeleider aan de inbrenger wat een gewenste situatie voor de begeleider zou zijn.

In een volgende fase worden de verschillende betrokkenen in kaart gebracht door het maken van een mindmap of een sociogram. Op basis hiervan worden verschillende hypothesen voor alle betrokkenen verzameld. Wat zou deze situatie voor hen allemaal kunnen betekenen? Wat zouden de verschillende betrokkenen mogelijks denken, voelen en willen? Vanuit een waardierend perspectief is het uitgangspunt dat er achter elk gedrag een positieve betrokkenheid schuilt. Door de perspectieven van de andere betrokkenen erbij te betrekken, krijgt de casus een heel andere teneur.

Joris heeft de indruk dat ouders zich niet op hun gemak voelen bij hem als mannelijke be-

geleider. Tijdens de bespreking focust de groep op die zaken die de ouders juist heel erg appreciëren in de aanwezigheid van Joris als mannelijke begeleider. Als er vanuit het perspectief van de moeder wordt gekeken, vraagt men zich af of ze niet even verrast was. Joris neemt een vlinderfunctie op in het kinderdagverblijf. Zou het kunnen dat moeder het niet zag zitten om haar kind bij iemand achter te laten die ze niet kent? Mama is zelf van Marokkaanse afkomst. Misschien spelen de waarden en normen uit haar thuiscultuur hier ook een rol? Bovendien spreekt en verstaat ze enkel Frans. Joris was hier niet van op de hoogte.

Vanuit het perspectief van het kinderdagverblijf wordt de vraag gesteld of er wel genoeg aandacht aan gegeven wordt als er nieuwe begeleiders in een leefgroep komen werken. Het is niet de gewoonte in het kinderdagverblijf om erg veel tijd te besteden aan het informeren van de ouders. De vraag wordt gesteld of het kinderdagverblijf en de lokale overheid duidelijk genoeg zijn in hun missie, namelijk dat het team van het kinderdagverblijf een weerspiegeling van de samenleving zou moeten zijn, en dat ook mannelijke begeleiders goede opvoeders zijn.

Een dynamische relatie tussen kennis en reflectie

"En théorie les théories existent, en pratique elles n'existent pas." Bruno Latour

De waarderende praktijkanalyse wordt gekenmerkt door een dynamische relatie tussen re-

flectie en kennis. Praktijkmedewerkers bouwen ervaringsgerichte kennis op door de analyse-sessies. Analysebegeleiders trachten deze opgebouwde kennis vast te houden door geregeld de kennis samen met de deelnemers te documenteren in het kwaliteitsbeleid. Ook wordt er een beroep gedaan op theoretische kennis. Om hypothesen te formuleren, worden verschillende theorieën en kennisbronnen ontrafeld. Met kennisbronnen bedoelen we kennis die je in de eerste plaats krijgt van de kinderen in de leefgroep, de ouders, jezelf als begeleider, de missie en ervaring van de voorziening, de lokale samenleving en de wetgeving. In tweede instantie wordt beroep gedaan op sociale en pedagogische theorieën, zoals bijvoorbeeld de kinderrechten, de theorie van welbevinden en betrokkenheid van Laevers, de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid, het rijke kindbeeld van Malaguzzi, enz.

Om de casus ten gronde te bespreken neemt het team de DECET-principes over diversiteit in de kinderopvang erbij als theorie (DECET, 2007). DECET brengt een netwerk samen van Europese organisaties en projecten met gemeenschappelijke doelstellingen over Diversiteit in Early Childhood Education and Training. De DECET kwaliteitscriteria³ bieden een ethisch kader om de praktijk uit te bouwen met respect voor ieders identiteit. Sommige collega's ontdekken voor het eerst dat deze principes ook terugkomen in de missie van het kinderdagverblijf. Ze gaan aan de slag om de missie een meer concrete invulling te geven aan de hand van wat besproken werd in de WANDA-sessie.

3 Deze kwaliteitscriteria staan voor kinderopvang, voorschoolse voorzieningen en kleuteronderwijs waarin iedereen: het gevoel heeft dat hij /zij er bij hoort; ervaart dat alle aspecten van zijn of haar identiteit erkend en gewaardeerd worden; van elkaar kan leren over culturele en andere grenzen heen; kan participeren als actieve burger; bewust omgaat met vooroordelen via een open communicatie en leergierigheid / nieuwsgierigheid; en samenwerkt om institutionele vormen van vooroordelen en discriminatie te bestrijden.

“**Door het eigenaarschap bij de deelnemers te leggen, zien we in het project dat ongeveer de helft van de begeleiders en studenten hier effectief mee aan de slag gaat.**”

Het voortdurend linken van praktijk met kennis en omgekeerd is zowel in de voorzieningen als in de opleidingen een aandachtspunt voor de analysebegeleiders. Vooral in een opleidingscontext werpt de vraag zich op hoe theoretische kaders gelinkt kunnen worden aan praktijkervaringen. Dit is het meest succesvol als men de beslissing bij de groep laat of als er wordt ingegaan op een bepaald theoretisch inzicht. De theoretische kaders moeten voor de deelnemers ook herkenbaar zijn. De analysebegeleider peilt dan open bij de studenten: “Aan welke theoretische kaders doet jullie dit denken? Welke zijn bruikbaar voor deze analyse?” In sommige opleidingen en diensten worden achteraf op basis van de resultaten van de casusbespreking kennispakketjes ontwikkeld, die begeleiders of studenten vrijblijvend kunnen raadplegen. Door het eigenaarschap bij de deelnemers te leggen, zien we in het project dat ongeveer de helft van de begeleiders en studenten hier effectief mee aan de slag gaat. Theoretische kennis wordt aantrekkelijker en sluit veel beter aan bij de situaties waar mensen mee te maken hebben.

De cruciale rol van een analysebegeleider

Waarderende praktijkanalyse is een procesmatige manier van werken waarin de pedagogische coach, verantwoordelijke, leerkracht of docent een cruciale rol heeft. Zij nemen de rol op van analysebegeleider door een klimaat van dialoog en participatie mogelijk te maken. Hiermee bedoelen we niet gewoon een plaats waar we wat ideeën en ervaringen uitwisselen, maar een democratische plaats waar we veronderstellingen in vraag stellen, waar relaties op de voorgrond

staan en kennis van situaties kan betwist worden. Om dit te kunnen doen heb je, zoals ze in Frankrijk zeggen, een sfeer van ‘libre parole’ nodig: vrijheid van het uiten (spreken, zwijgen, denken, ...) (Favre, 2004).

In Franse kinderopvangvoorzieningen zijn het vooral externe psychologen (psychoanalytisch of systeemtheoretisch georiënteerd) die de rol van analysebegeleider opnemen. De verantwoordelijke is vaak niet aanwezig bij deze sessies. In het Vlaamse project hebben we enerzijds met externe analysebegeleiders gewerkt, waarbij de verantwoordelijke en pedagogisch coach wel aanwezig is en deelneemt met de begeleiders, en anderzijds hebben verantwoordelijken en pedagogische coaches zelf de rol van analysebegeleider opgenomen. De ‘vrije ruimte’ zal verschillen afhankelijk van de keuze die hierin gemaakt wordt. In alle situaties is het goed om stil te staan bij de randvoorwaarden die ervoor zorgen dat deelnemers zich open kunnen uiten. Het werken aan vertrouwelijkheid en veiligheid is een continu proces en geen eindstadium. Het is niet omdat een groep enkele spelregels bij de start vastlegt, dat men na twee sessies in een ‘veilige groep’ zit. Het is een gedeelde zorg en dit zal de analysebegeleider af en toe voor dilemma’s plaatsen: “Hoe kan ik een stimulerende vrijblijvende leerruimte creëren terwijl ik af en toe de onthaalouders, studenten of begeleiders ook dien te evalueren?”

In het project hebben alle analysebegeleiders regelmatig zelf samen gereflecteerd over dergelijke dilemma’s door eigen casussen over hun rol als analysebegeleider in het proces en in de organisatie te bespreken en te analyseren via de WANDA-methodiek. Aangezien dit spanningsveld ‘ondersteunen versus evalueren’ niet an sich op te lossen is, zoeken de analysebegeleiders samen naar een gecontextualiseerde benadering in plaats van het hanteren van eenduidige principes. Door de analysebegeleiders samen

te brengen in een kritische leergroep, leert men bovendien van elkaar hoe men praktijkanalyse kan begeleiden en ervaart men zelf wat dit voor hun eigen deelnemers kan betekenen. Men doet met ander woorden aan meta-praktijkanalyse. Tijdens deze sessies kwam er ook nog een tweede belangrijk spanningsveld aan bod. In hoeverre kan een praktijkanalyse therapeutische effecten creëren voor de deelnemers?

“Door de analysebegeleiders samen te brengen in een kritische leergroep, leert men bovendien van elkaar hoe men praktijkanalyse kan begeleiden en ervaart men zelf wat dit voor hun eigen deelnemers kan betekenen.”

Door verschillende brillen te hanteren, worden deelnemers geconfronteerd met eigen visies op opvoeding, manieren van samenwerking, enzovoort. Soms komen er persoonlijke verhalen naar boven bij de deelnemers. In WANDA trachten we hier voorzichtig mee om te springen. Vooral als je analysebegeleider én verantwoordelijke of pedagogisch coach bent. Waarderen de praktijkanalyse is geen groepstherapie. Het accent ligt op het feit dat mensen zich ondersteund voelen en groeien in hun professionele rol. Zo kan ook de organisatie mee veranderen. In groepstherapeutische sessies daarentegen zal de nadruk meer liggen op persoonlijke verandering. Dit sluit niet uit dat deze persoonlijke veranderingen niet zouden plaatsvinden na een WANDA-sessie, maar ze zijn eerder een indirect gevolg. De situaties en hun context staan in het centrum van de belangstelling (Favre, 2004)

...met oog op kwaliteitsverbetering

Er zijn heel wat intervisie- en supervisiemetho-

dieken voor teams en leergroepen in de welzijnsectoren ter beschikking. WANDA situeert zich binnen deze familie. De kracht van het vertrekken vanuit de praktijk maakt de WANDA-methodiek goed bruikbaar in werkcontexten met een grote diversiteit aan scholingsgraad. De waarderende praktijkanalyse heeft zijn eigenheid doordat ze inspeelt op de verschillende perspectieven en op de leeropstap op individueel, team- en organisatieniveau. In de laatste fase van een WANDA-sessie geven de deelnemers adviezen over mogelijke nieuwe pistes, handelingswijzen voor de inbrenger, voor het team, voor de voorziening of voor het opleidingsinstituut, voor het (lokaal of Vlaams) beleid en zelfs voor de samenleving.

De collega's van Joris formuleren verschillende adviezen voor Joris. Zo geeft een collega de tip om zich altijd duidelijk te profileren naar de ouders: "Goedemorgen, ik ben Joris, de begeleider van jullie kind." Die eenvoudige zin kan heel wat ongemakkelijke contacten en onduidelijkheid vermijden. Aangezien mannelijke begeleiders in de minderheid zijn in de Vlaamse kinderopvang, verwachten de meeste ouders niet dat Joris een begeleider is, maar eerder een vader. Een collega suggereert Joris om een leuke activiteit met de moeder en haar kind te organiseren, zodat de ouders hem ook in actie zien en hun vertrouwen kan groeien. De collega's expliciteren hun eigen waardering voor Joris. Vanuit hun visie op diversiteit in de opvoeding speelt Joris een belangrijke rol voor jonge kinderen.

Op het niveau van de organisatie zal men het ontvangstbeleid van nieuwe medewerkers herdenken. Hoe kunnen vertrouwde collega's een brug leggen tussen ouders en nieuwe collega's? De diversiteit van het team (gender, etnisch-cultureel, leeftijd...) zal in het documentatiemateriaal van de voorziening nog duidelijker weerspiegeld worden. Het team vindt dat dit ook een aandachtspunt voor het lokale bestuur en de lo-

kale overheid is. Men moet de meerwaarde van diversiteit in het personeel beter communiceren naar alle burgers. Op maatschappelijk niveau benadrukken de begeleiders dat de kinderopvang en de overheid werk zou moeten maken van een betere beeldvorming van wat kinderopvang is. Kinderopvang is meer dan verzorgen, het gaat over kinderen opvoeden en socialiseren in een diverse samenleving. Het team adviseert dat de term kinderverzorger daadwerkelijk vervangen wordt door kindbegeleider. Zorg wordt nog al te vaak enkel met vrouwen geassocieerd.

In deze casus wordt gedemonstreerd hoe het individuele belang van de inbrenger van de casus gekoppeld wordt aan het organisatiebelang en zelfs aan een maatschappelijk belang. Het uiteindelijke doel van het organiseren van WANDA-sessies is dat de kwaliteit van de voorziening verhoogd wordt voor elk kind, zijn of haar familie en de buurt. We benadrukken dat men niet verplicht kan worden om de adviezen op te volgen. De deelnemers bepalen zelf wat hen zinvol lijkt en wat ze hiermee doen. Meestal hebben de deelnemers ook wat tijd nodig om deze intensieve bespreking te laten bezinken. De adviezen naar de organisatie en overheid worden opgenomen door de pedagogisch coach of verantwoordelijke. Zo wordt waardevolle praktijkanalyse een drijvende kracht in je kwaliteitsbeleid. Door deze denkoefeningen zijn het niet alleen de deelnemers die leren, maar ook de verantwoordelijke, de voorziening of de opleiding én de samenleving leert bij.

Besluit

Het nieuwe decreet 'Kinderopvang van Baby's en Peuters', legt de nadruk op het belang van pedagogische ondersteuning voor iedereen die met jonge kinderen werkt. Het WANDA-project heeft samen met kinderopvangvoorzieningen en opleidingen een reflectiemethodiek ontwikkeld, die bruikbaar is voor pedagogisch coachen, verantwoordelijken en docenten, die pedagogische ondersteuning voorzien in voorzieningen en opleidingen. In waarderende praktijkanalyse wordt een betekenisvol moment bekeken vanuit verschillende invalshoeken. Niet alleen de waardering voor het werk (voor het eigen werk en dat van de collega's) maar ook het inlevingsvermogen (voor de kinderen, ouders, collega's, buurt...) van medewerkers en studenten groeit. Dit resulteert in inzichten en veranderingsstrategieën voor de medewerker die de situatie inbrengt, voor het team, voor het kwaliteitsbeleid van een voorziening of opleidingsinstituut, en zelfs voor de overheid.

Situaties die in het hier en nu plaatsvinden, worden verbonden met een kwaliteitsbeleid op lange termijn: "Hoe kijken we naar ons werk? Waar staan we voor? Wat drijft ons?" Het bijsturen van de praktijk en de missie op basis van waarderende praktijkanalyse is een proces dat nooit eindigt. Beleid en voorzieningen engageren zich om ervoor te zorgen dat begeleiders en studenten uitgenodigd worden om hun sociaal-pedagogische praktijk blijvend te bevragen, te bekijken en te innoveren.

Alle informatie over de methodiek, het pakket, de trainingen en activiteiten, vind je op www.projectwanda.be. Je kunt er ook doorklikken naar ondersteunende materialen (Powerpoint-presentaties, checklists, een sjabloon voor verslag, enzovoort).

Bibliografie

Children in Europe. (2012). *Valuing the work: a 0-6 profession and parity with school teachers*. Brussels: Children in Europe.

DECET. (2007). *Zin verlenen aan praktijk* (Zie: www.vbjk.be/files/DECETnl_0.pdf)

DECET, & ISSA. (2011). *Diversiteit en sociale inclusie. Een verkenning van competenties voor beroepen voor jonge kinderen* (Zie: [www.vbjk.be/files/DECET%20en%20ISSA%20-%20Diversiteit%20en%20sociale%20inclusie.%20Een%20verkenning%20van%20competenties%20voor%20beroepen%20voor%20jonge%20kinderen%20\(2011\).pdf](http://www.vbjk.be/files/DECET%20en%20ISSA%20-%20Diversiteit%20en%20sociale%20inclusie.%20Een%20verkenning%20van%20competenties%20voor%20beroepen%20voor%20jonge%20kinderen%20(2011).pdf))

Favre, D. (2004). Quelques réflexions de formateur sur l'analyse des pratiques professionnelles en secteur petite enfance. In D. Fablet (Ed.), *Professionnel(le)s de la petite enfance et analyse de pratiques*. Paris: L' Harmattan. (pp. 17-38)

Oberhuemer, P. (2005). Conceptualising the Early Childhood Pedagogue: Policy Approaches and Issue of Professionalism. *European Early Childhood Education Research Journal*, 13(1), 5-16.

Peeters, J. (2008). *De Warme Professional, begeleid(st)ers kinderopvang construeren professionaliteit*. Gent: Academia Press.

Sellenet, C. (2004). Former les professionnels de la petite enfance à l'observation. In D. Fablet (Ed.), *Professionnel(le)s de la petite enfance et analyse de pratiques*. Paris: L'Harmattan. (pp. 17-39)

Unicef Innocenti Research Centre. (2008). *Report Card 8. The child care transition*. Florence.

Urban, M., Vandenbroeck, M., Peeters, J., Lazzari, A., & Van Laere, K. (2011). *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care. CoRe Final Report*. Brussels: European Commission.

Van Keulen, A., & Del Barrio Saiz, A. (2010). *Permanent leren. Van zelfreflectie naar teamreflectie*. Amsterdam: SWP.

Vandeurzen, J. (2010). *Visienota decreet kinderopvang*. Brussels: Vlaamse regering.

Vlaamse Regering. (2012). *Decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters* (BS 15 juni 2012) (Zie: www.kindengezin.be/img/decreet-2012apr20-vergunningbp.pdf)